

Plantades de pessebres a Sant Llorenç del Munt

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Sant Llorenç del Munt
Emplaçament
Alçada: Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac
832

Coordenades:

Latitud: 41.63621
Longitud: 2.02766
UTM Est (X): 419016
UTM Nord (Y): 4609843

Classificació

Número de fitxa 08120 - 299
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Manifestació festiva
Estil / època: Contemporani
Segle XX-XXI
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dt., 30/03/2021 - 07:36

Descripció

El cicle de Nadal és un dels períodes més rics en tradicions en tot l'any. Una de les més recents, però que ja comença a tenir molta història al darrer són les pujades o plantades de pessebres a cims, muntanyes o espais emblemàtics. Un dels espais més emblemàtics és la de la muntanya de La Mola, al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac. Segons Alavedra (2020), entre Santa Llúcia i Reis es poden localitzar un centenar de pessebres repartits en diferents indrets d'aquesta muntanya.

La iniciativa sorgeix d'entitats excursionistes, colles d'amics o famílies. El més veterà d'aquests entorns seria el de la Cova Simanya, a Sant Llorenç Savall. Però pel que fa a Matadepera el més antic és el que es posa des de l'any 1966, al cim de la Castellassa de can Torras.

La Castellassa de Can Torras és una de les roques més singulars del massís de Sant Llorenç, dins el terme de Matadepera, a la vessant sud-est de Sant Llorenç del Munt, damunt de la carena de l'Illa i els sots de Matalonga i la Carda; i a tocar amb el terme municipal de Castellar del Vallès. Està formada per tres cims, de nord-est a sud-oest: la Torre (835 m), la Cabreta (830 m) i la Gepa (832 m). El lloc també es coneix com "les Castellasses", principalment a Terrassa i Sabadell; "el Camell", per la semblança que té amb el camell comú o dromedari; o "la Roca del Pastor", arran de la llegenda del Pastoret de les Arenes, de Castellar del Vallès, el qual va enfilar-s'hi originant el miracle de la Mare de Déu de les Arenes.

Aquesta pujada està organitzada, des del 1966, pel Centre Excursionista de Castellar del Vallès, es realitza el segon diumenge de desembre. La concentració es fa a Castellar del Vallès per arribar aproximadament a les 10:00h al peu de la Castellassa, on s'esmorza. Tot seguit un petit grup d'escaladors preparen l'ascensió i comença el trasllat del pessebre que va passant de mans en mans, des dels més petits fins als escaladors, que seran els responsables de fixar-lo dalt del cim. El pessebre es planta al cim més alt, La Torre (835).

Han estat diferents els constructors d'aquest pessebre que cada any es diferent: Josep Llinares, Albert Antonell, Gonçal López i Joan Muntada. Per la Candelera, els mateixos escaladors que el van pujar, ara el van a recollir. Tots els pessebres es conserven a la seu del centre Excursionista de Castellar del Vallès.

Observacions:

Des de 1977 també es porta un pessebre a un avenc del cim de La Mola.

L'any 1962, el Grup Talps del Centre Excursionista del Vallès començà a baixar un pessebre a l'Avenc del Club, situat a mà dreta del camí que mena a Can Pobla. Cinc anys més tard, el 22 de desembre de 1967 uns dels joves que hi baixava el pessebre va patir un accident i es deixà de fer.

Història

Des dels seus inicis, l'excursionisme a Catalunya ha estat vinculat a la descoberta i recuperació d'un sentiment nacional, amb un afany científic més enllà del vessant esportiu. Quan neixen les primeres associacions excursionistes, el pessebrisme és una tradició molt arrelada, a les cases, a les esglésies i en l'espai públic i mediàtic de l'època.

Les primeres notícies, que recull la premsa barcelonina, ens situen als anys 50 del segle passat. Un dels pessebres més celebrats i populars fou el que es portava al cim de Les Agudes. Fou una iniciativa del Grup Excursionista de *La España Industrial*. La primera edició fou l'any 1957 i es repetí successivament durant molts anys. Així ho explica el corresponsal de Tele exprés (8 de desembre de 1970, pp. 15):

El próximo día 13 de diciembre, tendrá lugar la colocación del Pessebre dels Muntanyencs en la cumbre de Les Agudes, punta cimera del Montseny. Como ya es tradicional, esta será su catorceava edición, el

Pessebre será trasladado a pie desde Barcelona, por equipos de montañeros que desde las 3 de la tarde del sábado día 12 hasta las 12 de la mañana del domingo, se irán relevando durante su recorrido por Montcada, Montornés del Vallés, la Roca, Cardedeu, Villalba Sasserra, Sant Celoni, Campins, Santa Fe del Montseny y la cima de Les Agudes. A la llegada del Pessebre a Santa Fe, aproximadamente las 9 de la mañana, se celebrará la santa misa y bendición. La organización de este acto cultural y deportivo, corre a cargo del centro excursionista ·Els Blaus y está patrocinado por la Federación Catalana de Montañismo. El Pessebre, representado en una estela de madera tallada ha sido realizado por el artista sarrianés José M.ª Nuet Martí. La entidad organizadora prepara su servicio de autocares para el traslado a Santa Fe del Montseny y regreso”.

Ben aviat proliferaran les associacions excursionistes que imitin aquesta iniciativa tan exitosa. Fins i tot, l'any 1959, trobem el primer pessebre submarí, que es col·loca a les Illes Medes. La visió de Josep Maria Garrut (1968) es prou aclaridora quan diu que:

(...) a Catalunya, no hi ha cim ni gairebé tossal una mica alterós o amb anomenada, en que uns benemèrits ciutadans no ni endeguin un Pessebre. Però si generalment aquests pessebres poden ésser visitats pels excursionistes habituals de motxilla, també n'hi ha d'altres en que cal fer servir la corda i els claus, només assequible als iniciats. Però també ha penetrat en el pregon dels abismes, en coves i avencs i fins i tot en el fons del mar. No fa molts anys, els nostres «homes-peixos» en portaren un amb figures de plom, sota l'illa gran de les Medes" (Jordi MONTLLÓ, 2018).

L'any 1966 socis del Centre Excursionista de Castellar del Vallès, l'antiga Secció Excursionista de l'Ateneu Castellarenc (SEAC), plantà un pessebre al capdamunt de la Castellassa de Can Torres. El seu autor fou en Josep Llinares, que encara en continua fent actualment.

Aquesta tradició compleix un ritual ben especial que el fan singular. La data escollida és normalment un diumenge de desembre proper al Nadal. Un grup de socis surt a primera hora del matí i recorre a peu, com mana la tradició, el mateix recorregut realitzat la primera vegada. Un dels principals protagonistes és en Jaume Torrents, que durant anys, s'ha dedicat a preservar el traçat i modificar-lo lleugerament degut a les noves construccions o talls de noves pistes forestals.

El pessebre es transporta en una moxila vella cedida pel soci Josep Sors. Un cop arribats als peus de la Castellassa, s'hi apleguen avis, fills i excursionistes dels pobles veïns. Tots en barretina.

Mentre els escaladors preparen el material d'escalada els acompanyants, en rotlle, canten nades mentre el pessebre desfila de mà en mà pels cantaires fins arribar a mans del més petit de tots, que protagonitza el solemne acte de lliurament a mans dels escaladors. De vegades són nens que l'any abans encara no havia nascut i que els pares mantenen en braços en un acte simbòlic.

Els escaladors el tornen a posar dins la motxilla i inicien l'escalada per la via normal. En acabat es comparteixen turrons i neules i es fa una salutació triomfal en el moment en que els escaladors han assegurat el pessebre. Un cop finalitzada la plantada cadascú marxa cap a casa, donant per finalitzat l'aplec.

L'únic any que no es va fer plantada de pessebre fou el 1971 ja que la SEAC realitzà el pessebre que s'havia de pujar a les Agudes del Montseny, efectuat pel soci Albert Antonell i que cada any havia de fer una entitat diferent.

Els pessebres, confeccionats a mà, es preserven a les dependències del CE Castellar, a excepció de dos, destruïts per brètols.

Una quinzena de dies abans de pujar-lo a la Castellassa, el pessebre s'exposa a l'aparador de la Casa Pascuet de Castellar del Vallès. Actualment es fa en un altre indret ja que la botiga ha tancat. Després de la

Candelera, els escaladors van a recollir el pessebre i el tornen a Castellar del Vallès per a la seva preservació.

Els pessebristes que han realitzat els pessebres són, en Josep Llinares, que a més de fer el primer, també va ser l'autor del cinquantè aniversari, el 13 de desembre de 2015 (s'instal·là una càmera en el pessebre i un dron). En Gonçal López, l'Albert Antonell i en Joan Muntada.

Alguns dels escaladors han estat, en Joaquim Castany i Jaume Estapé, Martí Llobet i Josep Maria Torras, i Martí Llobet i Dani Sagrera. També hi ha hagut en Jaume Sors, la Mercè Costa, els germans Masó Garcia, l'Esteva Ogaya, el Rafel Serra, etc. I durant aquests anys han tingut visites d'escaladors pioners de la serra de Montserrat com Agustí Ventura i Joan Nubiola.

Bibliografia

ALAVEDRA BOSCH, Josep (2020). La pujada del pessebre a la Castellassa de can Torras al Vallès; <https://www.isabadell.cat/immateral-valles/la-pujada-del-pessebre-a-la-castellassa-de-can-torras-al-valles/> [consulta realitzada el 24 de febrer de 2021].

MASSÓ GARCIA, Albert; MASSÓ GARCIA, Òscar (2017). Els forns del calç de Matadepera. L'exemple dels forns d'en Corcola, d'en Ton i del camí d'en Girabau, dins XXXVIII Ronda Vallesana. Matadepera, pp. 67-76. 8 d'octubre de 2017. Sabadell. Unió Excursionista de Sabadell.

MASÓ GARCIA, Òscar (2010). *La Castellassa de Can Torras: historia, tradició i llegenda*. Farell editors.

MASÓ GARCIA, Albert i Òscar (2017). Escalada i pessebres a la Castellassa de Can Torras; dins Ronda Vallesana, núm. XXXVII. Sant Feliu del racó (Castellar del Vallès). Sabadell: Unió Excursionista de Sabadell, pp. 77-84.

MONTLLÓ BOLART, Jordi (2018). Portada de pessebres a la muntanya; dins Inventari del Patrimoni Immaterial de la vegueria del Penedès; <https://www.immaterialpenedes.cat/inventari/22/97>

Enllaços d'interès:

[53ª Pujada del Pessebre a la Castellassa de Can Torras.](#)

[50è Aniversari de la pujada del Pessebre a Les Castellasses. Edició a càrrec de...](#)

